

Unglückliche Kinder

MILSKA TEATR MUXCZNY

OTRZYMAJ OPERETKA
W KRAJOWIE

Wieloletni artysta



Scena operetkowa w domu Teatralnym

KALMAN

I JEGO SŁAWNA „KSIĘŻNICZKA”

O karierze Emericha Kalmana zdecydował trafny wybór: zamiast pisać kiepskie symfonie zdecydował się pisać świetne operetki. A mogło być inaczej i... często bywa inaczej. Gdy po latach wyrzeczeń i ciężkiej pracy ukończył Kalman wspólnie z Kodalym i Bartokiem studia muzyczne w Budapeszteńskim Konserwatorium, pracował najpierw jako krytyk muzyczny i próbował swoich sił w poważniejszych dziełach orkiestrowych i scenicznych. Zdobył nawet dwie zaszczytne nagrody, ale nie odniósł prawdziwego sukcesu. Więcej szczęścia miał jako kompozytor pieśni i pisanych pod pseudonimem kupletów kabaretowych i swoją szansę dostrzegł w operetce. Wkrótce okazało się, że istotnie posiada wyjątkowy talent do lekkiego genru. Wystawione po raz pierwszy w 1908 roku *Manewry jesienne* chwyciły od razu — bilety zostały rozprzedane z góry na pięćdziesiąt przedstawień. Nie mniejszy sukces przyniosła wiedeńska premiera i wkrótce nowa operetka zdobyła sobie całą Europę i Amerykę. Droga do sławy stała otworem, bezpowrotnie skończyły się troski finansowe. Druga operetka *Az obsitos* (Urlopowicz) także o wojskowej tematyce miała jednak mniejsze powodzenie. Kalman stwierdził, że nie militarne lecz węgierskie elementy zdobywały mu publiczność. I znowu nie pomylił się; *Der Zigeunerprimas* stał się gwoździem jesiennego sezonu wiedeńskiego w 1912 roku, konkurując z powodzeniem z *Leharską Ewą*. Pracę nad kolejną operetką *Niech żyje miłość* przerwał wybuch pierwszej wojny światowej: już sam tytuł stawał się paradoksalny, gdy właśnie światem zaczęła rządzić nienawiść. Ale po jakimś czasie powrócił Kalman do rozpoczętego dzieła, którego prapremiera odbyła się 17 XI 1915 w Wiedniu pod nowym tytułem — *Księżniczka czardasza*.

Od tej chwili stanął Kalman już niewzruszenie obok największych przedstawicieli nowszej operetki wiedeńskiej: Franciszka Lehara, Oskara Straussa i Leo Falla. *Księżniczka czardasza* stała się życiowym sukcesem węgierskiego kompozytora i jego szczytowym osiągnięciem. Wszystkie późniejsze operetki Kalmana stoją w jej cieniu. A sympatyczny pan z czarnym



Iwona Borowicka (Sylva)



Roman Węgrzyn (Edwin)

wasem, przypominający eleganckich bohaterów jego oper, „uosobienie miłego Węgra” — jak określił Kalmana jeden z kompozytorów — napisał ich jeszcze niemało. W krótkich odstępach czasu powstają: *Die Faschingsfee* (Wróżka karnawału; 1917), *Das Holland weibchen* (Kobietka z Holandii; 1920), *Bajadera* (1921). Wszystkie przyjmowane są gorąco, chociaż — trzeba przyznać — nie dorównują Czardasze i z biegiem lat znikają z repertuaru. Ale bezpośrednio po I wojnie światowej ludzie spragnieni byli rozrywki. Wystarczało błahe ale wesołe libretto, znana gwiazda, trochę ładnych nóg kobiecych i jeden, dwa szlagiery. A operetki Kalmana dawały oprócz tego wszystkiego dużo dobrej, lekkiej muzyki.

Jeszcze jednym niewątpliwie zasłużonym sukcesem Kalmana stała się wystawiona w 1924 roku w Wiedniu *Hrabina Marica*. Okazało się jeszcze raz, że do najlepszych i trwałych osiągnięć inspirowała kompozytora najbliższa mu tematyka węgierska. Niestety nie wykorzystał jej już w tak oryginalny sposób w późniejszych dziełach, z których jeszcze *Księżniczka cyrkówka* (1926) powraca częściej na scenę. W amerykańskim stylu utrzymana *Herzogin von Chicago* (*Księżniczka dolara*; 1928), wzorowany na *Cyganerii* Pucciniego *Das Veilchen vom Montmartre* (*Fiołek z Montmartru*; 1930), węgierski *Teufelsreiter* (*Diabelski jeździec*; 1932), historyczne operetki *Cesarzowa Józefina* (1936) i *Marinka* (1945), osnuta na tle tragedii w *Mayerlingu*, jak również ostatnie dzieło *Arizona-Lady* (1952) nie przeżyły swego twórcy.

Aktualnie jednak powodzenie nigdy nie opuszczało Kalmana. W latach trzydziestych sława jego w Europie jest olbrzymia, wszędzie wystawiane są jego operetki, melodie z nich należą do najpopularniejszych przebojów. Zmierzch operetki wiedeńskiej skłania Kalmana do opuszczenia Europy i przeniesienia się w 1937 roku, po krótkim pobycie w Zurichu, do Stanów Zjednoczonych. Tu owacyjnie przyjmowany jako dyrygent własnych dzieł spędza II wojnę światową. Równie entuzjastycznie witany jest w Europie, do której powraca w 1949 roku. Ostatnie lata spędza w Paryżu, gdzie umiera 30 X 1953. Urodził się w Siofok nad Balatonem 24 X 1882.

„Symfonią można jeszcze wmówić w ludzi znaczenie, którego się nie posiada; powołuje się po prostu na oryginalność i osobisty styl, nie pozwalający tak pisać, jakby się to bliźniemu podobało. Ale już najprostsza piosenka, najmniejszy walc wymaga inwencji i musi mieć niezawodną elektryzującą iskrę, która ludzi porywa” — powiedział raz Kalman. W najlepszych

jego dziełach błyska nieustannie owa elektryzująca iskra. Twórca Księżniczki czardasza obdarzony był niewątpliwie największą obok Lehara inwencją melodyczną wśród kompozytorów operetkowych poklasycznego okresu. Był też znakomitym instrumentatorem i mistrzem lekkiej sceny muzycznej, równorzędnie obdzielającym wdzięcznymi i efektownymi zadaniami solistów, chór i orkiestrę. Tajemnica powodzenia operetek Kalmana tkwi jednak przede wszystkim w oryginalnym wykorzystaniu elementów węgiersko-cygańskiego folkloru muzycznego, połączonych z charem wiedeńskiej „walcowej operetki”. Folklorystyczne zabarwienie muzyki zagęszcza się w węgierskich operetkach Kalmana: Manewry jesienne, Hrabina Marica, Diabelski jeździec a głównie w Księżniczce czardasza, ale widoczne jest także w innych dziełach. Jakby rozpoznawczym znakiem każdej przeważnie operetki jest nieco patetyczna, szeroka melodia, z którą kontrastuje lekki, szczery ton pełnych temperamentu, to znowu melancholijnego liryzmu numerów. Libretta starał się Kalman wybierać najlepsze i parokrotnie udało mu się to dość szczęśliwie, przy czym jednak zdany był na swoich librecistów, którzy sądzili, że najbardziej przyciągającym publiczność magnesem są konflikty wynikające z przeciwstawiania sobie wyższych i niższych sfer, arystokracji i artystów. Zresztą nie ma co z tego powodu rozrywać szat. Kiedyś było to modne i rzeczywiście atrakcyjne, dziś jest po prostu... operetkowe.

Księżniczka czardasza, najpopularniejsza z Kalmanowskich księżniczek, hrabin i innych wysoko tytułowanych kobiet, przedstawia kwintesencję operetkowego stylu kompozytora. Decyduje o tym bogactwo oryginalnych, ujmujących melodii, pełne temperamentu rytmy, błyskotliwy koloryt instrumentalny, efektowne i niebanalne wykorzystanie elementów węgiersko-cygańskiej muzyki i dramatycznie przemyślane kontrasty między lekimi, wesołymi a namiętnie wzburzonymi scenami. Numer za numerem jest tu zawsze świeżym, z przyjemnością słuchanym przebojem. Bawiły one i wzruszały wiele już pokoleń, a jednak upływające lata nie szkodzą im. Ilość przedstawień Księżniczki czardasza na całym świecie zbliża się szybko — jak ktoś obliczył — do zawrotnej sumy stu tysięcy. Kilka przynajmniej tysięcy przypada z pewnością na Polskę, gdzie ta świetna operetka cieszyła się zawsze i cieszy nadal ogromną popularnością.

Stanisław Haraschin



Barbara Marczyńska (Sylva), Włodzimierz Kotarba (Feri), Kazimierz Rogowski (Boni)



Fragment baletu z I aktu — „Tańce cygańskie”



Kazimierz Rogowski (Boni), Halina Kosecka, Danuta Cholewa, Teresa Dzięglówna, Joanna Puter, Maria Gidlewska, Anita Kiwierska, Krystyna Ungeheuer, Alicja Bielakowska (tancerki z „Variaté”)



Włodzimierz Kotarba (Feri), Kazimierz Rogowski (Boni), Józef Kielian, Józef Parużnik, Włodzimierz Waruszyński, Jan Lisowski, Robert Przybyłowski, Jacek Heczko (artyści)

KSIEŻNICZKA CZARDASZA

(Csardasfürstin)

OPERETKA W 3 AKTACH

Muzyka: EMERICH KALMAN

Libretto: L. STEIN i B. JONBACH

Przekład i opracowanie: Jerzy JURANDOT

O S O B Y:

Obsada podana w kolejności alfabetycznej

✓ Sylva, księżniczka czardasza . . .	{ IWONA BOROWICKA — CELINA KARPIŃSKA BARBARA MARCZYŃSKA	Stasi, hrabianka-kuzynka Edwina .	{ MARYLA PĄCZYŃSKA — ELŻBIETA WODECKA STEFANIA ZACHARIASZ
✓ Boni, hrabia	{ KAZIMIERZ ROGOWSKI — JÓZEF HEJKE	Rohnsdorf, baron	{ WŁODZIMIERZ KOTARBA ZYGUNT MIŁKOWSKI RYSZARD GONDEK
✓ Feri	{ WŁODZIMIERZ KOTARBA — ZYGUNT MIŁKOWSKI	Miksa, kelner	{ MARIAN PASŁAWSKI RYSZARD GONDEK JÓZEF HEJKE
✓ Edwin, książę	{ ROMAN WĘGRZYN — JANUSZ ZEŁOBOWSKI	Endrey	{ BOLESŁAW HAMALUK MARIA GIDLEWSKA JOANNA PUTERÓWNA
✓ Książę, ojciec Edwina	ANDRZEJ GAŁOŚ <i>Barbi</i>	Juliska, tancerka	KAZIMIERZ BAJON
✓ Księżna, matka Edwina	{ JÓZEFA CHELMIRSKA — ZOFIA WEISSÓWNA	Billing	JÓZEF PUTER
		Kisz	{ ALEKSANDRA TOMCZYK MARIA WRÓŃSKA —
		Pokojówka hotelowa	

Inscenizacja i reżyseria:
ZOFIA WEISSÓWNA

Scenografia:
ZUZANNA PIĄTKOWSKA

Sufler:
HELENA SIBIŃSKA

Kierownictwo muzyczne:
ALOJZY KLUCZNIK

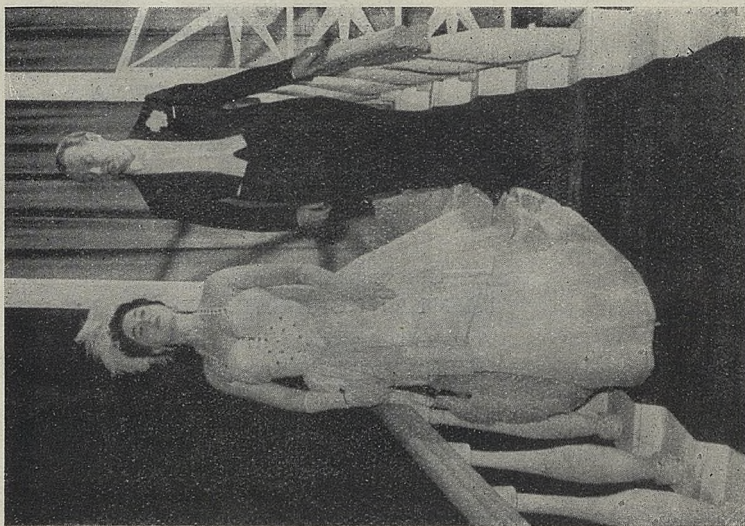
Dyrekcja:
TADEUSZ DOBRZAŃSKI
ALOJZY KLUCZNIK

Korepetytor:
IRENA ROGOZIŃSKA

Choreografia:
MIKOŁAJ KOPIŃSKI

Asystent choreografii:
IRENA PAWLICKA

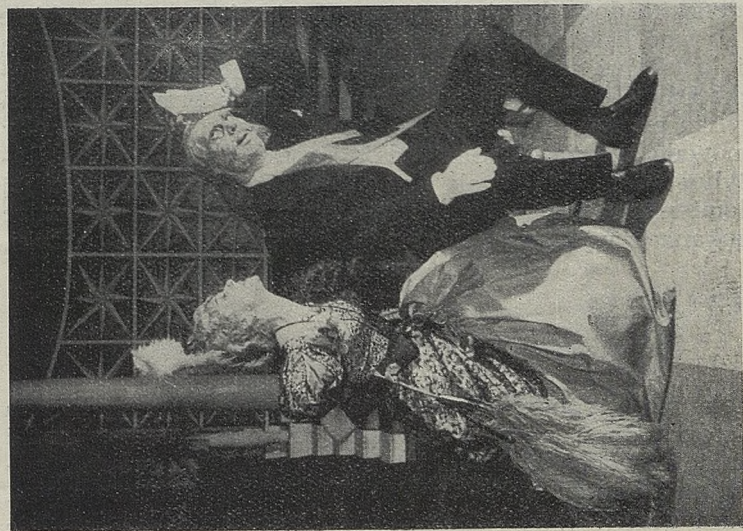
Inspicjent:
MARIA CZYŻEWICZ



Iwona Borowicka (Sylva), Kazimierz Rogowski (Boni)



Celina Karpińska (Sylva), Janusz Żelobowski (Edwin)



Zofia Weissówna (Księżna), Andrzej Galos
(Książę)



Zofia Weissówna (Księżna), Stefan Bartłuk
(Książę)

KSIĘŻNICZKA CZARDASZA

(S t r e s z c z e n i e)

I AKT

W budapeszteńskim kabarecie „Orpheum”, odwiedzanym w ostatnich latach monarchii austro-węgierskiej przez żadnych zabawy i przygód przedstawicieli wyższych sfer, występuje po raz ostatni piękna gwiazda, atrakcja tego nocnego lokalu, Sylva Varescu. Swym urokiem zdobyła ona licznych wielbicieli, jak choćby hrabiego Boni czy pana Feri von Kerekes, zwanego Feribácsi, ale jej serce bije tylko dla młodego księcia Edwina, który jest w niej szczerze i namiętnie zakochany. Sylva wie jednak, że Edwin nie będzie mógł ożenić się ze śpiewaczką kabaretową i dlatego właśnie chce wyjechać następnego dnia do Ameryki. Edwin otrzymał już od swego ojca Leopolda Marii księcia Lippert-Weylersheim telegram z żądaniem zakończenia swojej miłosnej afery, a teraz przybył specjalny wysłannik porucznik Rohnsdorff z rozkazem natychmiastowego stawienia się w wiedeńskim dowództwie korpusu. Kryją się za tym osobiste plany starego księcia, który chce ożenić syna z jego kuzynką Stasi i kazał już nawet wydrukować zawiadomienia o zaręczynach. Edwin nie daje jednak za wygraną: przy świadkach daje Sylvie pisemne przyrzeczenie małżeństwa, prosząc ją, aby zrezygnowała z wyjazdu. Sam udaje się zaraz do Wiednia. Radość Sylvy nie trwa jednak długo. Hrabia Boni pokazuje jej zawiadomienie o zaręczynach Edwina ze Stasi. Sylva, czując się oszukana i wykpiona, postanawia wyjechać do Ameryki.

II AKT

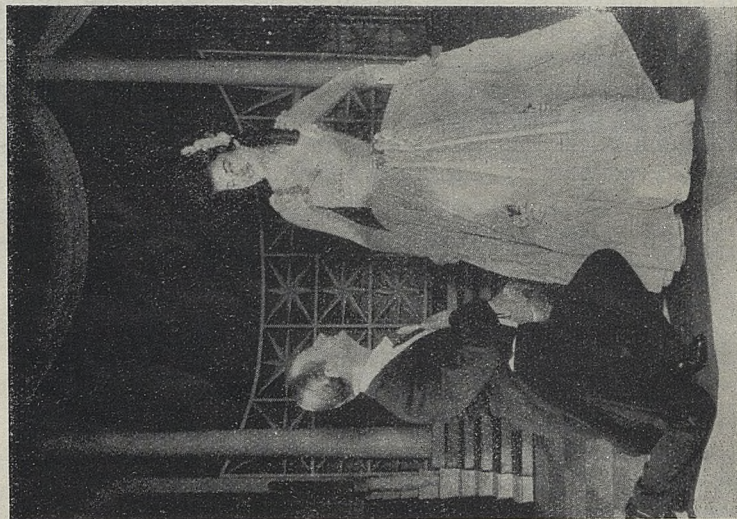
Minęło wiele tygodni. W wiedeńskim pałacu starego księcia mają się dziś odbyć zaplanowane przez niego zaręczyny. Młodzi polubili się nawet, a Edwin, który nie otrzymał od Sylvy odpowiedzi na żaden ze swoich listów, sądzi, że zapomniała o nim. Nadchodzą goście. Wśród nich pojawia się hrabia Boni z nie-

znaną nikomu, nowo poślubioną żoną. Zna ją tylko Edwin — to jest Sylva Varescu, która po nieszczęsnych zaręczynach w budapeszteńskim kabarecie nazwana została „księżniczką czardasza”. Edwin nie podejrzewa jednak, że Sylva nie jest żoną hrabiego Boni, a tylko namówiła go do odegrania tej komedii, aby wejść w niedostępne dla niej progi pałacu książęcego. Plan udał się. Edwin kocha Sylwę nadal i proponuje jej rozwód z Bonim; przeciwko hrabinie, nawet rozwiedzionej, ojciec nie będzie mógł mieć zastrzeżeń, tym bardziej że między Stasi i Bonim zawiązuje się głębsza sympatia. Sylva zapłatała się we własne sieci. Gdy stary książę chce oznajmić zebranym o zaręczynach syna ze Stasi, a Edwin przerywa mu i wyznaje swą miłość do rzekomej hrabiny, Sylvie nie pozostaje nic innego jak przyznać się do całej mistyfikacji, rzucić Edwinowi do nóg owo pisemne przyrzeczenie małżeństwa i pozostawiając wszystkich w konsternacji — odejść.

III AKT

Sylva schroniła się w jednym z wiedeńskich hoteli, gdzie hrabia Boni na próżno stara się ułagodzić jej wzburzenie; lepiej udaje się to jej dawnemu znajomemu z Budapesztu, panu Kerekkes. A oto pojawia się Edwin gotów na wszystko byleby tylko zdobyć Sylwę. W ślad za nim przybywa zatroskany o niego i całkiem zdetonowany ojciec. Stary książę zgadza się na małżeństwo hrabiego Boni ze Stasi, a gdy dowiaduje się, że jego żona, którą poślubił kiedyś jako owdowiałą hrabinę, była przedtem także śpiewaczką kabaretową, nie dziwi się już skłonnościom syna i zezwala na jego ślub z Sylwą.

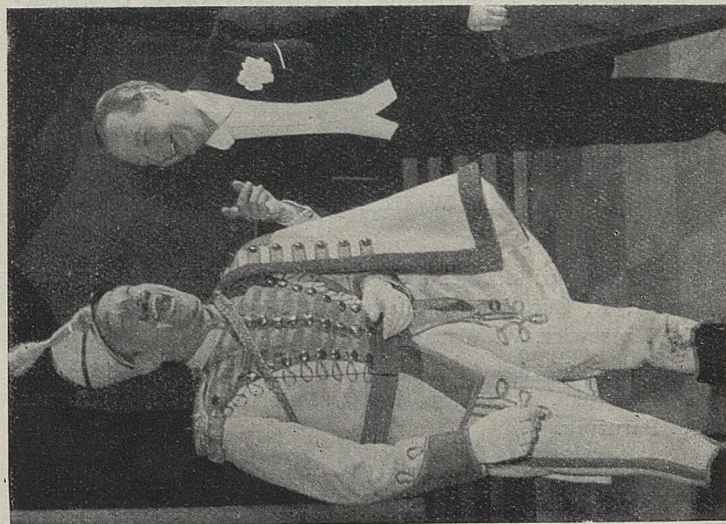
S. H.



Elżbieta Wodecka (Stasi), Kazimierz Rogowski
(Boni)



Maryla Pączyńska (Stasi), Janusz Żelobowski
(Edwin)



Zygmunt Miłkowski (Rohnsdorf), Kazimierz
Rogowski (Boni)



Roman Węgrzyn (Edwin), Kazimierz Rogow-
ski (Boni)

BALET W I AKCIE

KANKAN — T. Dzięglówna, A. Ekstein, A. Kiwiorska, H. Kosecka, L. Polczyńska, J. Puterówna, K. Ungeheuer, J. Parużnik.

CZARDASZ — St. Dobranowski, J. Kielian, W. Major, H. Piotrowicz, W. Waruszyński.

ARTYŚCI — St. Dobranowski, J. Heczko, J. Kielian, W. Major, J. Parużnik, H. Piotrowicz, W. Waruszyński.

TANCERKI Z „VARIETÉ” — T. Dzięglówna, A. Ekstein, M. Gidlewska, A. Kiwiorska, H. Kosecka, L. Polczyńska, J. Parużnik.

TANCE CYGAŃSKIE — wódz cygański — W. Waruszyński, jego narzeczoną — M. Bachorz, cyganka-wróżka — A. Miszkiewicz, tancerki-cyganki — A. Ekstein, E. Papeé, L. Polczyńska, K. Truszkowska, K. Żuczenia, tancerze-cyganie — St. Dobranowski, J. Kielian, W. Major, H. Piotrowicz.

BALET W II AKCIE

NA BALU — M. Bachorz, T. Dzięglówna, M. Gidlewska, A. Kiwiorska, K. Ungeheuer, J. Puterówna, K. Truszkowska, St. Dobranowski, J. Heczko, J. Kielian, W. Major, J. Parużnik, W. Waruszyński.

BALET W III AKCIE

GROTESKA — pokojówki: M. Bachorz, E. Papeé, K. Truszkowska, H. Żelwiet, K. Żuczenia, pikolaki: St. Dobranowski, J. Kielian, H. Piotrowicz, W. Waruszyński.

KANKAN — T. Dzięglówna, A. Ekstein, M. Gidlewska, A. Kiwiorska, H. Kosecka, L. Polczyńska, J. Puterówna, K. Ungeheuer, J. Parużnik.

ZESPÓŁ BALETOWY

SOLIŚCI

Bachorz Mirosława	Puterówna Joanna
Dzięgłówna Teresa	Parużnik Józef
Gidlewska Maria	Waruszyński Włodzimierz
Miskiewicz Alina	

KORYFEJE

Ekstein Alicja
Kiwiorska Anita
Kosecka Halina
Połczyńska Lidia
Ungeheuer Krystyna
Dobranowski Stanisław
Heczko Jacek

TANCERZE ZESPOŁOWI

Papeé Ewa
Truszkowska Krystyna
Żelwietr Halina
Zuczenia Krystyna
Kieljan Józef
Major Witold
Piotrowicz Henryk

Inspektor baletu — PAPEÉ EWA

Korepetytor baletu — BOROWICKI JÓZEF

ZESPÓŁ ORKIESTRY

I SKRZYPCE

Skrobowski Leszek
(koncertmistrz)
Stasica Jan
Pilawski Stanisław
Lipka Tadeusz
Sitek Erwin

II SKRZYPCE

Skocz Władysław
Górski Andrzej
Solarczyk Stefan
Załęski Adam

ALTÓWKI

Myczkowska Krystyna
Ogiński Eugeniusz
Satora Mieczysław

WIOLONCZELE

Kucharski Tadeusz
(koncertmistrz)
Gorecka Stefania
Komorowski Andrzej

KONTRABASY

Dubrawski Władysław
Jachimowicz Ryszard

FLETY

Karbowski Tadeusz
Węgrzyn Stanisław
Jaworski Edward

OBOJE

Oracz Tadeusz
Korczyński Kazimierz

KLARNETY

Wyczyński Ignacy
Siwiec Stefan

FAGOTY

Puchalski Antoni
Michniewski Ludwik
Thiel Henryk
Ogonowski Waldemar

WALTORNIE

Grzechowski Jan
Wróbel Józef
Łysakowski Władysław
Bajorek Włodzimierz

TRĄBKI

Wodecki Józef
Krzywoń Adam
Jodłowski Tadeusz

PUZONY

Kawski Tadeusz
Maksymowicz Włodzimierz
Przybylski Jan

HARFA

Roztkowska Helena
Lutakówna Bogumiła

CELESTA

Rogocińska Irena

PERKUSJA

Rzepianka Anna
Peller Ryszard
Koleszyński Wilhelm

Inspektor orkiestry — MAKSYMOWICZ WŁODZIMIERZ

ZESPÓŁ CHÓRU

Adamik Barbara	Chojnacki Tadeusz
Balicka Maria	Gaczol Mieczysław
Bilicka Bogusława	Hamaluk Bolesław
Choma Maria	Hejke Józef
Dobrzańska Krystyna	Kwiatkowski Roman
Dusza Wanda	Makochon Stanisław
Kaczorowska Florentyna	Pietraszek Jerzy
Morońska Ewa	Rodko Zbigniew
Osadca Helena	Wyroba Józef
Polińska Stefania	Zdechlikiewicz Henryk
Sowińska Stanisława	
Stuglück Ewa	

Inspektor chóru — DOBRZAŃSKA KRYSTYNA

Zdjęcia wykonał — EDWARD WĘGŁOWSKI

CENA ZŁ 4.-

Kierownik techniczny
JÓZEF BALLADA

Brygadier sceny
PIOTR KURPAN

Fryzury
MICHAŁ JAREMA

Światło
KAROL WINKLER

Kierownik pracowni damskiej
ZOFIA BOROWSKA

Kierownik pracowni męskiej
TADEUSZ DROZDA

Nakrycia głowy
PRACOWNIA MARII SZTUKOWEJ